

L'Editorial Moll presenta suspensió de pagaments

Dur colp a la cultura catalana

Encara que el director de l'empresa ho ha qualificat d'"una mesura de previsió per a poder continuar en el futur", l'Editorial Moll, motor en el seu moment de la cultura catalana, podria passar a la història.

Ningú no dubta a l'hora de reconèixer el paper de l'Editorial Moll en el panorama de la cultura catalana de Mallorca. Potser per aquesta raó la notícia de la suspensió de pagaments del grup editorial, en no poder recuperar l'increment dels interessos adquirits amb les entitats bancàries que els han fet préstecs diversos, ha sobtat els mallorquins, tots aquells que coneixen, encara que només sigui de lluny, la seva tasca.

Francesc Moll, el director de l'empresa, ha explicat en les seves escasses i breus declaracions a la premsa, que "es tracta d'una mesura de previsió, establerta per poder continuar, així, en el futur". No és fàcil descobrir les causes que motiven la crisi d'una entitat tan antiga com prestigiosa: s'ha parlat "d'error de càlcul" en mantenir una línia de producció de temes culturals, només acceptats entre grups reduïts de població, que no aconsegueixen un bon ritme de vendes. Hi ha hagut alguns intents d'absorció de l'empresa per part d'un grup editor d'important potencial econòmic, provatures que es reduïren a diversos acords de col.laboració i que asseguraren, en canvi, la continuada independència de l'entitat.

És clar que les causes que han creat una situació con l'actual són prou complexes, i ens hauríem d'allunyar de les anàlisis fàcils i dels comentaris gratuïts. De tota manera, tal vegada no és gaire difícil trobar l'autèntic culpable: És quasi impossible creure que una societat com la mallorquina del 91, enriquida durant anys d'especulació amb el turisme, acostumada a la vida fàcil que garanteixen els ingressos elevats, no sigui capaç de mantenir, encara que només com a respecte envers un llegat cultural concret, l'editorial més significativa de l'illa.

Francesc de Borja Moll, pare de l'actual director —la referència és inevita-

La societat mallorquina s'ha demostrat incapaç de mantenir aquest llegat.

ble—, va ser l'hereu i el continuador de l'obra de Mossèn Antoni Alcover. Tot això en un doble nivell: d'una banda, va dur endavant l'obra gegantina del *Diccionari Català-Valencià-Balear* i, de l'altra, en la publicació de les rondalles, recopilacions recreades pel canonge manacorí i primera lectura en català per a molts. La tasca fou lenta i difícil, reflex del temps en què va ser realitzada. Recordem que el primer fascicle del *Diccionari* aparegué cap a la tardor de 1926 i que només el mes d'abril de 1968 —amb la reedició del primer volum— l'obra es

considerà enllestida del tot.

Un volum de *Comèdies* de Pere d'Alcàntara Peña va inaugurar l'any 1934 la Biblioteca de "Les Illes d'Or", que durant molt de temps va exercir un paper important en el món de les lletres mallorquines. L'objectiu de l'editor era la creació d'una sèrie de petits volums que, amb un preu econòmic, afavorissin els lligams entre els escriptors mallorquins i un públic lector. En els anys de la postguerra, la col.lecció va mantenir la seva activitat, encara que reduïda a les reedicions, enmig del silenci general de

l'activitat editorial catalana. Més endavant, constituïrien un mitjà vàlid que obria la porta de les publicacions a gairebé tots els escriptors mallorquins de l'hora. Hi van escriure Llorenç Moyà, Blai Bonet, Jaume Vidal i Cèlia Vinas...

L'any 1953, Francesc de Borja Moll intentava tirar endavant una revista en català que es projectàs cap al conjunt de les terres catalanes. La censura s'encarregà de tallar el projecte d'arrel i el resultat de tot el material recollit va ser una miscel·lània de literatura, el començament de la Biblioteca Raixa, ini-

una altra, "Els Treballs i els Dies" constituïa una font que aproximava els lectors al coneixement de la realitat mallorquina. Col·lecció iniciada el març de 1964 amb la publicació de la versió catalana de *L'art en el Regne de mallorca* de Marce Durlat, es tractava d'una biblioteca d'assaig divulgatiu, d'història i d'investigació.

L'Editorial recollia l'obra d'autors com Salvador Espriu, Alexandre Cirici Pellicer, Manuel de Pedrolo, Llorenç Villalonga, Joan Fuster, M. Aurèlia Capmany, Baltasar Porcel, Joan Ferrater

prengué com a lema: "Dura tamen molli saxa cavantur aqua" (però les aigües molles foraden les dures roques). Cinquanta anys de treballs i de sacrificis que confiam que hauran estat profitosos per a la cultura dels Països Catalans. El simple fet que molts d'autors que avui figuren en el primer rengle de la literatura catalana publicassin els primers llibres a les col·leccions de l'Editoria Moll, compensa amb escreix tots els atzars i tots els esforços".

Maria de la Pau Janer

OPINIONS

Joan Miralles i Montserrat (catedràtic. Cap de Departament de Filologia Catalana Universitat Illes Balears):

"L'Editorial Moll ha estat, durant anys, no solament el negoci familiar dels Moll, sinó també la possibilitat de donar a conèixer, en absència d'Universitat pròpia i d'altres institucions, bona part de la producció escrita de les nostres terres. Naturalment, la figura de Francesc de Borja Moll, hereu intel·lectual de Mn. A.M. Alcover, amb el seu gran diccionari, etc., n'ha estat una peça clau. Els anys que corren, però, convendria reactivar-la i reestructurar-la d'acord amb la situació i la necessitat actuals".

Climent Garau (apotecari-analista. Antic president de l'Obra Cultural Balear):

"La situació de l'Editorial Moll em sap moltíssim de greu. Tanmateix, crec que això no es contradiu amb el que està passant en moltes esferes. No és gens sorprenent. Crec que constitueix tot un tresor, un capital cultural ben concret, i una entitat que sempre s'ha caracteritzat per acollir els autors que hi han volgut publicar. En els temps de la repressió, l'editorial va saber córrer un risc per la nostra cultura, cosa que mai no li pagarem".

Nicolau Dols (filòleg i lector de català a Sheffield):

"Parlar de la importància que ha tengut a Mallorca l'Editorial Moll és, sens dubte, restringir la importància d'aquesta institució. L'editorial va transcendir l'àmbit de l'illa amb publicacions com la del DCVB, que va ser durant molts d'anys un exemple de resistència cultural i econòmica. Una obra així ja justificava tots els esforços. Però, a més, l'editorial Moll va ser suport de la pràctica totalitat dels escriptors illencs i únic enllaç dels mallorquins amb el català escrit".

ciada amb el llibre *El que s'ha de saber de la Llengua Catalana* de Joan Coromines. La temàtica de la col·lecció era diversa, des del teatre fins a l'assaig tècnic, amb autors d'arreu dels Països Catalans. Hem de destacar, en un altre àmbit, la publicació per part de l'editorial dels manuals d'idiomes, d'anglès i francès de Joaquim Verdaguier, de francès d'Aina Moll, de llatí de Miquel Dolç, d'espanyol, alemany, italià i català del mateix Francesc de Borja Moll. Una col·lecció de poesia, "Balanguera", es creava per solucionar la crisi poètica del moment, i

Mora, Josep Palau Fabre... I les traduccions de Thomas Mann, Paul Claudel, Samuel Beckett i un llarg etcètera. L'any 1984, quan es complia el cinquanta aniversari del seu naixement, es publicà el llibre *Poemes i narracions. Antologia de textos inèdits*. Al pròleg, hi trobàvem aquestes paraules:

"Las història, sobretot, d'un servei a una llengua i una cultura conflictives i pledejades. La tenacitat, la insistència tossuda i pacient són el signe d'aquesta història, resumida a tall de símbol en aquell vers d'Ovidi que l'Editorial Moll

ARXIU